

บทที่ 5

สรุปผล และการอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในบทนี้จะกล่าวครอบคลุมสาระสำคัญของวัตถุประสงค์ในการวิจัย สมมุติฐาน วิธีการดำเนินการ เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิธีวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างตัวแปร คือ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน รายได้ของครอบครัว/เดือน การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน การมีตำแหน่งในชุมชน การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น การได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติม ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ แรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรม และความรู้ความเข้าใจในงานของกลุ่มสตรี มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งการทราบปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาในการมีส่วนร่วมของสตรีด้านต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจพัฒนา การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มสตรีตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นสมาชิกอยู่ในปี 2541 จำนวน 4,905 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน จำนวน 399 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane 1970 : 64 ; อ้างอิงมาจากประคอง กรรณสูตร 2538 : 11) จากประชากร 4,905 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างตามลำดับชั้นแบบเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) โดยแยกกลุ่มหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามขั้น เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน ในตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์นำไปวิเคราะห์ทั้งจำนวน 399 คน ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 1.1, 1.2 และ 1.3 ดังนี้

1.1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Checklist) อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน รายได้เฉลี่ยของครอบครัว การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน การมีตำแหน่งในชุมชน การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น การได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติม การรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ

1.2 แรงจูงใจให้เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมกลุ่มสตรี จำนวน 15 ข้อ มีลักษณะของข้อคำถามให้ตอบ ว่าใช่ หรือ ไม่ใช่ เป็นคำถามเชิงบวก ตอบว่าใช่ หมายความว่า มีแรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ตอบว่าไม่ใช่ หมายความว่า ไม่มีแรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรม

1.3 ความรู้ความเข้าใจในงานการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการพัฒนาชุมชน จำนวน 19 ข้อ มีลักษณะของข้อคำถามให้ตอบว่าเข้าใจ หรือ ไม่เข้าใจ เป็นคำถามเชิงบวก และเชิงลบคละกันไป

คำถามเชิงบวก ข้อ 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15 และ 17 ตอบเข้าใจ หมายความว่ามีความรู้ความเข้าใจในงานของกลุ่มสตรี ตอบว่าไม่เข้าใจ หมายความว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจในงานของกลุ่มสตรี

คำถามเชิงลบ ข้อ 1, 2, 3 ,6, 11, 13, 16, 18 และ 19 ตอบเข้าใจ หมายความว่า ไม่มีความรู้ความเข้าใจในงานของกลุ่มสตรี ตอบไม่เข้าใจ หมายความว่า มีความรู้ความเข้าใจในงานของกลุ่มสตรี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชนกำหนดแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยครอบคลุมสาระ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนา การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบประเด็นของปัญหาอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบททั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนา การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

ขั้นตอนการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัย และกระบวนการมีส่วนร่วมของสตรี ในการพัฒนาชนบท ทั้ง 5 ด้าน คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา มีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีประสบการณ์ในด้านการพัฒนาสตรีตรวจสอบและพิจารณาแก้ไข เมื่อพิจารณาแล้วสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มสตรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในตำบลสระแก้ว จำนวน 30 คน จำนวน 2 ครั้ง เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 1 (1.3) เรื่องความรู้ความเข้าใจงานของกลุ่มสตรี ได้ความเชื่อมั่น .9262 และตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ได้ค่าความเชื่อมั่น .9661 จึงได้นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความร่วมมือไปยังประธานกลุ่มพัฒนาสตรี ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 399 ชุด ได้ข้อมูลสมบูรณ์ ครบถ้วนทั้ง 399 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS for Window สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ใช้ร้อยละวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นตามตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน การมีตำแหน่งในชุมชน การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น การได้รับการฝึก

อบรมหรือศึกษาเพิ่มเติม การรับรู้ข่าวสารบ้านเมือง จากสื่อประเภทต่าง ๆ แรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และความรู้ความเข้าใจในงานของกลุ่มสตรี

2. หาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินความคิดเห็นของ เบทท์ (Best 1978 :174-184) เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบทโดยรวมรายด้านและรายองค์ประกอบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 11 ด้าน กับระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท วิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปของ SPSS/PC⁺ Statistical Package for the Social Sciences)

4. แยกประเด็นและลำดับความสำคัญ โดยครอบคลุม 5 ด้าน ของแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถามพบว่า แบบสอบถามมีความสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ได้จำนวน 399 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีข้อมูลทั่วไปดังต่อไปนี้

อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.6 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี และ 51 ปีขึ้นไป และอายุต่ำกว่า 30 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.8

ระดับการศึกษามากที่สุดคือระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 59.6 รองลงมาคือ มัธยมและปริญญาตรีตามลำดับ ส่วนสูงกว่าระดับปริญญาไม่มี

ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนทั้งหมดอยู่มากกว่า 9 ปี คิดเป็นร้อยละ 100

รายได้ของครอบครัว/เดือน มากที่สุดคือต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน รองลงมาคือ 5,000- 10,000 บาท และต่ำสุดมากกว่า 15,000 บาท

การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน เป็นสมาชิกกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 56.6 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 43.4

การมีตำแหน่งในชุมชน ไม่มีตำแหน่งในชุมชนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 71.4 และมีตำแหน่งในชุมชนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 28.6

การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นมากที่สุดคือติดต่อ 3-5 คิดเป็นร้อยละ 33.6 รองลงมาคือ ไม่ติดต่อกับใครเลย คิดเป็นร้อยละ 24.6 และติดต่อ 1-2 ครั้งต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 20.3

การได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติม มากที่สุดคือเคยอบรม 3-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.4 รองลงมา อบรม 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.6 และต่ำสุดคือไม่เคยฝึกอบรมเลย คิดเป็นร้อยละ 7.5

การรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อต่าง ๆ สตรีรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.2 และไม่เคยรับรู้ข่าวสารจากหอกระจายข่าวหมู่บ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.10

แรงจูงใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและการมีส่วนร่วมในการทำงาน ส่วนใหญ่ถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องเข้าร่วมกลุ่มสตรี จำนวน 399 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนที่เป็นแรงจูงใจต่ำสุดคือต้องการมีตำแหน่งในกลุ่มสตรี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6

ความรู้ความเข้าใจในงานการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท สตรีในหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจว่า การประชุมเป็นวิธีการดำเนินงานที่ดี เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นตกลงแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ พร้อมกับรับผิชอบร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนประเด็นที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำสุด คือกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านบางกิจกรรมไม่จำเป็นต้องของประมาณจากทางราชการคิดเป็นร้อยละ 50.1

2. ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและติดตามผลการพัฒนา และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เรียงตามลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในงานการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรี การรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ รายได้ของครอบครัว/เดือน แรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มสตรี การได้รับการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติม ระดับการศึกษา การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น เป็นความสัมพันธ์ทางบวก ส่วนการเป็นสมาชิกกลุ่ม กิจกรรมอื่น ๆ เป็นความสัมพันธ์ทางลบ ซึ่งยอมรับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.01 ส่วนตัวแปรด้านการมีตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลา

ที่อยู่ในชุมชน และอายุของสตรีไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชนซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน

4. ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชน ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขาดความรู้ความสามารถ ขาดข้อมูล ขาดความมั่นใจ ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ขาดความร่วมมือในการประชุม และการประสานงาน

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ขาดข้อมูลพื้นฐาน ไม่มีแผนงานเป็นลายลักษณ์อักษร ขาดผู้นำขาดความร่วมมือ

4.3 ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ขาดความร่วมมือจากสมาชิกในหมู่บ้าน ขาดงบประมาณ โครงการขาดความต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนมักจะทำเพื่อชื่อเสียงมากกว่าทำเพื่อชุมชน ขาดเครื่องมือในการทำงาน

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและติดตามผลการพัฒนา ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการเผยแพร่ข้อมูล ขาดการติดตามผล ขาดงบประมาณและไม่มีผู้ทำข้อมูล และเก็บข้อมูลมาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน

4.5 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาบางส่วนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์ของตนเองมากกว่า เพื่อพัฒนาชุมชน ไม่ค่อยคุ้มกับค่าแรงงานและทุนที่ลงไป ผู้นำชุมชนมักจะทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชน ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชน ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในกลุ่มปานกลาง การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับเหตุผลและปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งแต่ละคนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป และส่งผลต่อความคิดและการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์ของการพัฒนาชุมชนอันก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความศรัทธา ในตนเองและเพื่อปัจจัยในการผลิต เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเมย์ (May 1951 : 127) นั่นคือพบว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือสถานภาพทางสังคม สถานภาพ

ทางเศรษฐกิจสถานภาพทางอาชีพ โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลผู้มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง

ในฐานะสมาชิกของสังคมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้ร่วมมือกันคิดริเริ่ม ค้นหาปัญหาในการตัดสินใจพัฒนาร่วมกัน วางแผนในการทำกิจกรรมพัฒนา ร่วมกันดำเนินการในการพัฒนา ร่วมกันติดตามผล ตลอดจน ร่วมกันรับผลประโยชน์ที่พึงจะเกิดขึ้นจากการพัฒนานั้น ๆ

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของสตรี ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ

2.1 อายุของสตรีไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ดังนั้นผลการศึกษาจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบทซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอานนท์ เปhleล่าคา (2535 : จ) ที่พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้านและยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของพงษ์ศักดิ์ ยวงสะอาด ที่พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นการที่สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเป็นการเข้ามาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องของอายุ แต่มารวม กลุ่มเพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญ

2.2 ระดับการศึกษาของสตรีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ หมายความว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของมณี ลิ้มสืบเชื้อ (2534 : ข) ที่พบว่า การพัฒนาหมู่บ้านประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และความรู้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสตรีที่มีการศึกษาจะเห็นความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น และพร้อมที่จะปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.3 ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนของสตรีไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ดังนั้นผลการศึกษาจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่าระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท สอดคล้องกับผลการวิจัยของวลัยภรณ์ คาวสุวรรณ (2533 : ค) พบว่าระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิตยา วีรพงษ์ (2525 : ง) ที่พบว่าระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งผลการวิจัยนี้

แสดงว่าการที่ประชาชนอยู่ในชุมชนไม่ว่าจะนานหรือไม่กี่ตาม จะมีความรักความผูกพันต่อชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่

2.4 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวของสตรีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งหมายความว่าสตรีที่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวสูงจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของร่วมมิตร คำผา (2531 : ข) รายได้มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานร้านค้าในชุมชนและผลการวิจัยประภิต จันทรศรี (2532 : ค) พบว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า รายได้เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนทำให้ประสบความสำเร็จ เพราะถ้าครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี จะมีกำลังทรัพย์และเวลาเข้ามาช่วยงานในการพัฒนาหมู่บ้านมากยิ่งขึ้น

2.5 การเป็นสมาชิกกลุ่มของสตรีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ทางลบ ซึ่งหมายความว่าสตรีที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมหลายกลุ่มมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพงษ์ศักดิ์ ยวงสะอาด (2530 : ข) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นอยู่แล้ว มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น น้อยกว่ากลุ่มสตรีที่ไม่เคยเข้าร่วมเป็นสมาชิก เพราะสตรีที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมหลายกลุ่มจะมีเพื่อน หน้าที่ความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น จนบางครั้งไม่ค่อยมีเวลาให้กับท้องถิ่นของตนเองเท่าที่ควร

2.6 การมีตำแหน่งในชุมชนของสตรีไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชน ดังนั้นผลการศึกษาจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า การมีตำแหน่งในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของอานนท์ เป้เหล่าคา (2535 : ค) พบว่า ตำแหน่งทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ประภิต จันทรศรี (2532 : ง) พบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีตำแหน่งใด ๆ ในกฎหมายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ ธวัช เบญจาทิกุล พบว่า ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน มีอิทธิพลต่อระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของเขาในการพัฒนาจะเห็นได้ว่าการที่สตรีมีตำแหน่งงานในชุมชนไม่ทำให้มีบทบาทในการพัฒนามากกว่าสตรีที่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ทั้งนี้เพราะสตรีมีความตื่นตัวที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองมากขึ้น

2.7 การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นของสตรีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งหมายความว่า

ว่าสตรีที่มีการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร วนานวัช (2516 : จ) พบว่า พระภิกษุ สามเณรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากขึ้นถ้าได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ เช่น พัฒนาการ เป็นต้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของกรณีการ ชมดี (2524 : ข) พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่ชักชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ ครู คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 งานวิจัยครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น จะทำให้เกิดการพูดคุยถึงปัญหาต่าง ๆ และมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน เมื่อคนเรามีความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีปัญหาสามารถเข้าปรึกษาหารือกันได้ ดังนั้นในการที่จะช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นย่อมมีมากขึ้นกว่าคนที่ไม่เคยพบปะพูดคุยกันเลย

2.8 การได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งหมายความว่าสตรีที่ได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติมจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ ขวงสะอาด (2530 : ค) พบว่าการเคยได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมนึก ปัญญาสิงห์ (2524 : จ) วิธีการให้ความรู้แก่สมาชิกสหกรณ์เกี่ยวกับความเข้าใจในงาน ทำให้ผลผลิตในการทำงานสูงขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการให้การฝึกอบรมหรือให้การศึกษาเพิ่มขึ้นจะทำให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในงานและมีวิสัยทัศน์ในการทำงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นด้วย

2.9 การรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ ของสตรีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งหมายความว่าสตรีที่รับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ จะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสโรรัตน์ คีร์รัตน์ (2531 : ข) การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน เพราะการรับรู้ข่าวสารนั้นจะทำให้สมาชิกทันต่อเหตุการณ์ รู้ความเป็นไป สามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนั้นจะทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริง สามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ทำให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาดียิ่งขึ้น

2.10 แรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมของสตรีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่ง

หมายความว่าสตรีที่ได้รับการจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสูง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ที่กล่าวว่าบุคคลจะสนใจในสิ่งที่เป็นความต้องการของเขา การที่จะดำเนินการอะไรให้ประสบความสำเร็จ จะต้องดำเนินการตามความต้องการของสมาชิก ซึ่งส่งผลให้สมาชิกเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสตรีมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ท้องถิ่นจะได้รับมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การที่สตรีเข้าร่วมพัฒนาท้องถิ่นเพราะมีความคิดว่าอยากให้หมู่บ้านของตนเจริญทัดเทียมกับหมู่บ้านอื่น ๆ และส่งผลให้ฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น

2.11 ความรู้ความเข้าใจในงานกลุ่มของสตรีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งหมายความว่าสตรีที่มีความเข้าใจในงานกลุ่มสูง จะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของอารยา วัฒนกิจ (2526 : ๗) พบว่า ผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเล็กมาก จะมีส่วนในกิจกรรมของศูนย์มากกว่าผู้ปกครองที่มีความเข้าใจน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่จะให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมควรจะให้สมาชิกเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนให้มากที่สุด ตลอดจนเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานจะทำให้สมาชิกอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินของกิจกรรมนั้น ๆ

3. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่น่าสนใจ โดยสรุปได้ดังนี้

สตรีส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจ เพราะขาดความรู้ความสามารถ ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ดังผลการสรุปของประพนธ์ ปิยรัตน์ (2534 : 17 – 18) อุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทคือ ประชาชนในทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นจะขาดความพร้อม ความสมัครใจ และการเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา บุคลากรมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม การปฏิบัติสอพลอของผู้มีอำนาจเหนือขึ้นไป เทคนิคการประชาสัมพันธ์มากเกินไป ไม่คำนึงถึงเนื้อหา เพราะขาดการกระจายอำนาจและขาดกลไกที่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลที่ได้จากการวิจัย สามารถใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการของหน่วยงานในการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบทให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากสตรีเห็นความสำคัญ เห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกลุ่ม มีความพึงพอใจและสนใจ

งานของกลุ่มว่าเป็นประโยชน์ สามารถที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองของครอบครัว และพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น

1.2 ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือนักพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถใช้เป็นข้อมูลหรือแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการสนับสนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรี ควรให้สตรีรับรู้วัตถุประสงค์และความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจอย่างดี และจะต้องประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ตำบลไม่ให้ซ้ำซ้อนกันในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบท

1.3 หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรประชาสัมพันธ์ให้สตรีในท้องถิ่นเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและหมู่บ้าน เกิดความรู้สึกรักภาคภูมิใจและรับผิดชอบต่อชุมชน เพื่อกระตุ้นให้มีการจัดตั้งกลุ่ม สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ในกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป .

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบทในเชิงคุณภาพ

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรอิสระ เช่น ระดับการศึกษา อายุ รายได้ของครอบครัว เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชนบทในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาชุมชนอื่นต่อไป